

Murska Straža

Glasilob obmejnih Slovencev.

Uredništvo in upravnništvo v Radgoni, Murska ulica
štev. 184. — Telefonska štev. 31.
Rokopisi se ne vračajo.

Izhaja vsako soboto zjutraj in stane s poštnino
vred do konca leta 1919 8 K, za pol leta 5 K,
za četrt leta 2 K 50 vin.

INSERATI: Ena petstolpna petitvrsta 40 vinarjev.
Pri večkratni objavi primeren popust.

Radgona in Slovenci.

Dr. Fr. Kamnikar, bivši zdravnik v Radgoni, mož, ki še vedno tiči v tistem vsenemškem svetovnem naziranju, kateremu je „Unser Heiland unser Schwert“ in najizrazitejši simbol „stramm“ zavihane brke ekscarja Viljema, je izdal na Dunaju brošurico „Das deutsche Murthal von Spielfeld bis Radkersburg und die Slovenen“. V tej brošurici se trudi dokazati, kako staronemško (urdeutsch) je mesto Radgona s svojo okolico in da mora zato brezpogojno pripasti Nemški Avstriji. Seveda ni prišel do tega sklepa potom dokazov, marveč je a priori izbral le one „dokaze“, ki se strinjajo z njegovo tendenco. Zato se ne bomo prehudo vznemirjali nad Kamnikarjevim političnim pustolovstvom in hočemo podati le nekoliko splošnih opazk.

Kdor pride v te kraje, se mora odločiti za eno izmed dveh zgodovinskih vprašanj: Ali so tukaj autohtoni Slovenci ali pa so bili najprej naseljeni Nemci in so Slovenci bodisi mirnim bodisi nasilnim potom zasedli te kraje in ostali ofenzivni (primerjaj Kamnikarjevo etnografsko karto, ki kaže na več mestih strnjega nemškega ozemlja globok vdor slovenskega življa). Kamnikar je seveda akceptiral naziranje, katerega je v zgodovinski vedi zastopal prosluli sovražnik Slovanov, Prus Mommsen, da smo Slovani, zlasti še Slovenci, vdrl kot vazalski narod Avarov v sedanja bivališča, se naselili vzdolž rek in obdelovali polja ter pasli črede. Počutili smo se srečne kot „Herdenvolk“, naši ljubi nemški gospodarji pa so nam dali leseno žlico, s katero smo smeli vsako stoletje enkrat zajeti in pogoltniti hladetino nemške kulture.

Nam pa dokazujejo imena mest, vasi, rek in gorovij v danes popolnoma nemških krajih,

da je bival tam pred prihodom Nemcev drug narod. Ta imena zvane našemu ušesu docela domače. To so slovenska krajevna imena na Gornjem in Srednjem Štajerskem. Tam je bival naš narod, od tam so ga izrinili na današnje meje. Pa o tem smo govorili že v 12. številki (glej uvodnik „Slovenska blagovestnika“).

Kamnikar piše: »Um diese Zeit (v 12. stoletja Op. ured.) werden bereits die Herren von Murecke und die von Rukkerspurch urkundlich genannt«. Da, grajščaki so bili tisti, ki so prvi zavlada nad našim ljudstvom in krog gradu grajščakov so polagoma nastajala mesta. Ti grajščaki so naseljevali nemške obrtnike, s čimer je bil udarjen temelj nemškim naselbinam. Verjetno je, da najdemo v radgonskih matrikah iz 16. stoletja nemška imena: Sefner, Dorner, Payr etc., toda ti ljudje so bili tujci v Radgojevem kraju prav tako kot so bili tujci »Herren von Murecke und von Radkersburg«. Ni res, da bi se narodnostna meja v zadnjih stoletjih ne spremenila v prid Nemcem, kakor trdi Slovenec Kamnikar! Zakaj ni navedel statističnih podatkov starejših ljudskih štetij, da bi se lahko nemški čitatelji uverili, da stotiseči nemškega denarja vendar niso bili vrženi v blato?!

Če je cela Spodnještajerska s svojimi mesti, trgi in grajščinami „urdeutsch“, odkod je vendar dobilo „poljedelsko“ slovensko ljudstvo toliko moči, da je prodiralo boljbolj proti severu in se zajedalo v staronemško ozemlje Murske doline od Špilja do Radgone?! Odkod jezikovno mešani kraji? Kedaj smo poslovenili radgonske vasi Slov. gorca, Žetince, Dedonce in druge, kjer sedaj „überwiegt die slovenische Umgangssprache“, a po Kamnikarjevi zgodovinski teoriji so „urdeutsch“?!

Za vsakega nepristransko mislečega človeka je Radgona umetno ponemčeno, nikakor pa ne

nemško mesto. Enako tudi vsa Murska dolina od Špilja do Radgone in ogrske meje. To oropano slovensko zemljo hočemo nazaj. A da se ne opiramo samo na historijo, dokazuje število Slovencev v vaseh na levem bregu Mure. N. pr. v Žetincih našteva avstrijska statistika 80 Nemcev in 68 Slovencev, v resnici pa ni niti ene obitelji, ki bi imela nemški občevalni jezik. To ve dr. Kamnikar prav dobro. Če so tamkaj „Nemci“, so to ljudje njegovega kova, ki izvajajo n. pr. pristno slovensko „Kamnik“ (ar) iz nemškega „Kamm“, kar je prav tako naivno, kot če bi razlagali ime »Ormož« iz imena perzijskega boga Ormuzda.

Vsi »Herren von Radkerspurch« in vsi današnji »Nemci« Kamnikarjeva kova ne spravijo Radgone in njenega slovenskega ozemlja pod Nemško Avstrijo. Še manj pa gospodarske razmere ki bi Radgono, tudi takrat, če bi bila v resnici »staronemški otok« priklenile nerazdelno k ozemlju Slovenskih gor, Murskega polja in Prekmurja.

Dr. Fran Simonič

Enega svojih najboljših sinov je izgubila dne 14. julija t. l. Gornja Radgona. Dr. Fran Simonič, kustos dunajske vseučiliščne knjižnice v p. je umrl.

Dr. Simonič poteka iz stare kmečke obitelji, ki živi že stoletja v Ivanjkovcih pri Ormožu na Štajerskem. Rodil se je ravnotam dne 2. oktobra 1847; v domači šoli pri Svetinjah se je naučil čitati in pisati v svojem materinskem jeziku, dočim je 3. in 4. razred dovršil na nemški glavni šoli v Radgoni s takim uspehom, da je izmed 250 učencev, ki so se potegovali za sprejem

Strašni dan.

Ruski spisal K. M. Stanjukovič.

(Dalje.)

Tudi brez tega se je kapetan bal te okolnosti, sedaj pa jo je omenil še starejši častnik. Kapetan, ki se je hotel obvladati, je rekel nestrpnost: „Kadar bodo počile, se bomo hudovali, Nikolaj Nikolajevič, toda sedaj še ni čas za to“ in na to je pristavil: „Skrbite, da bodo pumpe popolnoma v redu!“

„Da“, je odgovoril starejši častnik in nekoliko užaljen, da kapetan ne ceni dovolj njegovega neumornega „dninarskega“ posla, je sestopil z mostička, da bi osebno pogledal pumpe.

Vrhovni kormilar, ki se je običajno zelo bal nesreče, se je sedaj, ko je nevarnost že nastala, z nekim fatalističnim mirom postavil poleg kompasa in se je rokami v žepu ter zavihavši ovratnik svojega kosmatega kožuha zibal na mostičku. „Redna“ burja s svojimi morebitnimi posledicami ni preveč strašila Lovrencija Ivanoviča, ki je že parkrat v življenju doždel smrti v obraz.

„Kaj bo, kaj bo“, je govorilo vse njegovo držanje, njegov dozdevno miren obraz in resnogloboki, čvrsti pogled njegovih nevelikih sivih oči, uprtih proti obali.

Poročnik Čirkov je imel navzlic malomarni pozi hrabrega pomorščaka očevidni strah in se je bledega lica prekrižal pri vsakem močnejšem navalu vetra, suvajočega klipper, pa je vpil z razburjenim glasom:

„Pozor na sprednje krmilo! Pazite na verige!“

Skoraj vsi častniki so zapustili toplo kajuto in so si začudenih obrazov ogledovali razdivjani „pekel“. Na odhod v široko morje se ni dalo niti misliti, a kdo ve, kako dolgo še bo žvižgala ta preklicana burja.

„Ah, ko bi me dobila ta burja v čolničku. Vsi bi poginili!“ je pravil Kormilar Nirkov, iščoč sočutja in se je čutil v resnici neskončno srečnega, da ga ni dobila.

Minilo je pet minut, za kapetana nenavadno dolgih. Para bo kmalu gotova, a mučni nemir še vedno ne bo nehal. Sicer je se držal klipper kljub vsem naporom burje na sidrih.

V tem trenutku pa, ko je kapetan razmišljal o tem, se je klipper nenavadno močno zmajal, se vrgel naprej in s sprednjega krmila je bilo slišati kratek, oster prask. K kapetanu je priteknel narednik in zavpil z grmečim glasom:

„Verige so počile!“

Kakor bi se vzradoval, da se je rešil verig, je odletel „Jastreb“ na stran, in se je gnal nazaj. Rezervno sidro, katerega so vrgli takoj v morje, je za trenutek zadržalo parobrod. Ampak čez par minut je počilo tudi to sidro, kakor da bi ga prerezal z nožem.

„Z polno paro naprej! Na levo v bok!“ je zaukazal z močnim, čvrstim glasom kapetan in naglo prebledel.

Hvala Bogu! Stroj je začel drdrati in vijak se je vdrl za parnikom. Klipper je bil v svojem nevarnem begu ustavljen in postavljen proti vetru.

Resno kapetanovo lice se je zjasnilo. Toda ne na dolgo.

Navzlic neutrudnemu delu stroja se je parobrod le z težavo vzdržal na mestu. Burja je postala močnejša, a „Jastreb“ se je vdajal boljbolj.

(Dalje prihodnjič.)

na mariborsko gimnazijo, prestal vzprejemno skušnjo z najboljšo oceno. Njegovi posebni ljubezni do ređu se imamo zahvaliti, da so se ohranila šolska spričevala iz onih davnih dni, ki spričujejo, da je imel že takrat tiste dobre lastnosti, ki so dičile v tako visoki meri njegovo dolgo in delapolno življenje. namreč pridnost in vzorno nravnost. Vsled tega je absolviral gimnazijo v Mariboru kakor tudi vseučilišče v Gradcu redno in z najboljšim uspehom. L. 1874. je bil promoviran doktorjem modroslovja. Dne 1. avgusta istega leta je nastopil službo uradnika pri štajerski deželni knjižnici Joaneum v Gradcu, čez tri leta pozneje pa je bil sprejet kot amanuensis k dunajski vseučiliščni knjižnici, kjer je ostal vse do svoje vpokojitve januarja l. 1907, zadnja leta kot kustos.

Njegova stroka so bili slovanski jeziki, katere je zastopal on edini v dunajski knjižnici, vendar je mogel prevzeti tudi druga knjižnična dela, med drugim referat za zgodovino in zemljepisje. Od l. 1895. je bil nadrevizor vseh kataloških opravil pri knjižnicah. Že zgodaj se mu je opetovano poverilo zastopstvo knjižničnega vodje in pozneje je dolga leta v resnici vodil dunajsko knjižnico.

Na pisateljskem polju ni mnogo deloval, zato pa je tembolj podpiral literarne delavce s svojim bogatim jezikovnim in bibliografskim znanjem. Vendar je večkrat objavil krajše spise, kritike in znanstvene članke v raznih znanstvenih časopisih. Od večjih spisov je vredno omeniti »Die slovenische Literatur« (v zbirki »Die Völker Österreich-Ungarns«), dalje slovenski spis o slov. humanistu dr. Gregorju Jožefa Pohl in njegovem rojstnem kraju. Njegovo največje delo pa je temeljita, 625 strani obsegajoča knjiga »Slovenska bibliografija«, ki je izšla v letih 1903—1905 v založbi »Slovenske Matice« v Ljubljani.

Življenje, polno lepega dela, je ležalo za njim, ko je dne 14. julija 1919 za večno zatisnil svoje trudne oči. Velika ljubezen in pripravljenost, da pomaga bližnjemu, zvesta skrb, ki jo je gojil brez nehanja za svojo okolico vse to je vedno krasilo pokojnika in bode preživelo tudi njegovo smrt, zakaj vsakomur, ki ga je poznal, ostane globoko spoštovanje pred njegovo milo osebnostjo.

Počivaj mirno, ti značajni mož in zvesti sin svojega slovanskega rodu! — Lahka Ti bodi domača zemlja!

Naš kralj.

Slovenci smo vedno bolehalo na bizantinski pohlevnosti. Z vpognjenimi koleno in z izbičanim hrbtom smo pozdravljali tistega, ki se je proglasil za našega gospodarja. Še proti koncu svojega obstanka so nas naščuvali Habsburžani, da smo vdignili puške in izlili svoj bes na njihove nasprotnike, naše brate slovanskega rodu. Zato ni čudež, da smo v svojih tajnih sanjah o svobodi videli najvišji vzpon naše državotvorne volje v republiko. Toda svoboda, ki nas je našla na svežih razvalinah habsburške monarhije, je bila več, veliko več. Ujedinili smo se z brati; postali smo eno telo od Jadrana do Vardarja. Naš kralj Matjaž se je vzdramil; potegnil je meč iz zarjavelih koric in planil na čilem vrancu pred nas. Vsi smo ga takoj prepoznali. On, katerega je leta 1903. srbski narod iz lastne volje poklical na prestol kraljevine Srbije, on, potomec kmečkega rodu, brat naših vojščakov za staro pravdo in božjo pravico, je postal prvi vladar prvič ujedinjenih Jugoslovanov! Mož svetlega značaja, ki ni nikdar zatajil volje svojega ljudstva; ki se je celo svoje življenje boril za čast in svobodo. Svetovna vojna ga je pregnala kot ubežnega kralja po svetu in je šel sključenih prsi a dvignjene glave. Bežal je čez divje albanske planjave; medtem, ko so Avstrijci ropali njegov mili konak, ni imel kralj Peter niti prtiča za svojo mizo tam v albanskem hanu! Danes se obnavlja konak, danes žari v slavi in veselju prestolni Beograd in trobojne zastave plapolajo s skrajnih meja naše države; plapolajo pod Triglavom in z Lovčena in s Subotice in s prizrenskih kul — kralju kmečkega rodu, vladarju ujedinjenih Srbov, Hrvatov in Slovencev v pozdrav. Ni to bizantinski poklon, marveč izraz čvrste narodne volje, ki ruši prestole in krona na njihovih razvalinah kri svoje krvi. Živel kralj Petar I.

Sovražniki, o katerih se ne govori.

(Piše zdravnik.)

V času, ko smo vsi pripravljeni, delati za moč in svobodo naroda, ne smemo pozabiti, da lahko moč in svobodo ohrani le zdrav narod, zdravo ljudstvo!

Vsak vojak — in kdo ni bil vojak? — se je naučil po raznih bolnicah, ob slabi preskrbi, trpeč telesno in duševno, kaj pomeni zdravje pa bo skušal tisto malo zdravja, ki še mu je ostalo, obvarovati pred raznimi nevarnostmi vsakdanjega življenja.

Daleč od domačije, zapeljani od znamenite vojne logike »le enkrat se živi na svetu«, so mnogi pozabili na razumno kritiko lastnih dejanj, ki jih je vedela obvladati v prejšnjih časih in so se udali vabljenemu življenju fronte, zlasti pa etape. Ta razuzdanost se je žal le prehitro vgnezdila tudi v zaledju. Brezumno sledenje klicu o »svobodni ljubezni« se je utrdilo celo v družinah, kjer je vladalo prej resno delo in resno mišljenje, kjer se je gojila ob nedeljah skromna prisrčnost domačega omizja in veselo rajanje.

Kdor gleda na vse to odprtih oči, mora opaziti demona alkohola in njegovega zvestega spremljevalca — spolne bolezni — ki visita kot Damoklov meč nad človeštvom. Ne pozabimo, koliko žrtev je zahtevala vojna. Vse mrtve in delanezmožne bo moral nadomestiti naraščaj. Ali pa ne bo ta naraščaj, spóčet pod lozinko »Bachus in Venus«, le nekak vojni nadomestek?

Zgodovina nas uči, kaj vse je uničil alkohol; vsak učitelj vam lahko pove, kake težave mu delajo otroci pijancev in vsaki kazenski sodnik vam potrdi, da je alkohol sodeloval in pomagal pri vsakem večjem ali manjšem zločinu. Končno pa vam lahko dokaže vsak zdravnik, da so spolne bolezni dosegle tekom vojne naravnost strašno število.

Pomislimo pravočasno, kakšno nevarnost pomenijo spolne bolezni za svojce, zlasti še za največji zaklad naroda, za otroke, pa bomo vsi enoglasno pritrtili: Potrebna je splošna mobilizacija, da se zamore nastopiti proti tem skupnim sovražnikom človeštva!

Mar ne osupnete, ko slišite, da je najmanje 50% (polovico) vseh mrtvorojenih otrok ubil v materinem telesu sifilis (»francoska bolezen«) in da se mora krivda za enako visok odstotek sléporojenih otrok pripisati neozdravljenemu oziroma slaboozdravljenemu kapavcu (tripper)?!

Ali ne veste, da se nahaja v blaznicah več kot 50% bolnikov, katere je spravil tja alkohol in sifilis in ki čakajo brezupno rešiteljice vsega trpljenja, smrti?!

To ne more in ne sme biti!

Zloraba alkohola in spolne bolezni mora izginiti iz naših hiš; sedaj je zadnji čas za to. Še v pretečenem stoletju se je verovalo, da so spolne bolezni neozdravljive, danes pa stoji zdravniška veda tako visoko, da lahko trdimo, da bodo spolne bolezni v bodočih pokolenjih izginile, če bodo vsi — zlasti pa bolniki — pričeli takoj odločno vojsko proti njim.

Zatorej na dan, spolnobolni! Zdraviti se morate energično, če hočete, da ne boste samega sebe sramotno uničili, obenem pa si nakopali krivdo za žalostno, pohabljeno potomstvo!

Kako je z vojno odškodnino?

Pryotno nas je nameravala antanta prisiliti, da bi morali plačati okrog 10 milijard vojne odškodnine, kar bi bilo naravnost uničevalno za naše slabe gospodarske in finančne razmere. Tudi druge nove ustanovljene države bi bile prizadete na isti način. Jugoslovanskemu zunanjemu ministru dr. Trumbiću pa se je posrečilo, da je prepričal antanto, da smo se mi le pod silo bojevali proti antanti, pa bi bila velika krivica, če bi nas ona kaznovala s tako trdimi pogoji. Po poročilih iz Pariza so se zedinili v tem, da plača Čehoslovaška, Rumunija, Poljska in Jugoslavija skupno 1 milijardo vojne odškodnine, katera se bo porazdelila med te države. Dežele, ki so preje pripadale Avstro-Ogrski, a so sedaj zedinjene v Jugoslaviji, plačajo okrog 100 milijonov v zlatu ali 200 milijonov v papirju, kar je vsekakor velik uspeh dr. Trumbićevega nastopa.

Politični pregled.

Na političnem polju nobenih posebnih dogodkov.

Jugoslavija je slavila zadnje dni prvi imendan svojega kralja Petra I. Karadjorjevića. Povsod so se vršile velika slavnosti, ki pričajo, kako priljubljen je našivolasi, izmučeni vladar. — Narodno predstavništvo v Beogradu sicer zboruje, vendar ni storilo v zadnjem času nobenega važnejšega sklepa. Večinoma so v razpravi razne interpelacije.

Na Čehoslovaškem so se vršile nedavno občinske volitve. Posledica teh volitev je bila, da je oistopila vlada dr. Kranjčza, ki kljub svojemu mučeništvu v vojnem času ni bil priljubljen pri češkem ljudstvu, ker je v notranji politiki igral vlogo nekakega češkega Stürgka, na zunaj pa je preveč paktiral z Lahi. Pri volitvah so dobili največ glasov socialni demokrati, za njimi pa republikanci (bivši agrarci). Nova vlada je koalicija socialističnih strank z republikanci s socialnim demokratom Tusarjem na čelu.

V Nemški Avstriji se mnogo pečajo z reševanjem raznih gospodarskih in finančnih problemov. Sklenili so delno oddajo premoženja, rekvizicijo zlatega denarja in vrednostnih papirjev itd. Glede meja ni nobenih važnejših poročil. Na mirovni konferenci v Parizu so razpravljali o nemškoavstrijskih protipredlogih. Nekatere vesti pravijo, da dobi Nemška Avstrija del zahodne Ogrske.

V Italiji se kažejo vedno bolj znamenja notranjega razkroja in začetki revolucije. Po vseh večjih mestih so nastali resni draginjski nemiri; ponekod je prišlo celo do streljanja. To je prevečer revolucije. Z zadnjo močjo se skuša ohraniti na krmilu šovinistična klika, ki hoče z najpoglejšimi sredstvi osvojiti jugoslovanske kraje in zaslužniti naše ljudstvo. Upajmo, da bo »regno d'Italia« kmalu končala in da vstane iz nje država po volji svojega ljudstva!

Tedenske novice.

Petrov dan se je slavil tudi v Radgoni na slovesen način. Ob 8. uri zjutraj se je vršila na voj. vežbališču poljska služba božja, med katero je govoril vojni kurat v srbohrvaškem in slovenskem jeziku. Na poziv poveljnika, g. majorja je vojaštvo in občinstvo z gromovitim trikratnim »Živijo« pozdravilo prvega skupnega kralja Jugoslovanov, Petra I. Pevci so zapeli »Lepo našo domovino« in »Bože pravde«. Po maši je vojaštvo defiliralo pred svojim poveljnikom. Zvečer se je vršila v gostilni »k solncu« (Vogler) ljudska veselica, kjer je nastopil pevski zbor in kvartet; zlasti poslednji je godel v splošno pohvalo. Proslava Petrovega dne v Radgoni je prineslo lep prispevek za naše invalide.

Narodna obrana v Radgoni je odposlala Nj. V. kralju Petru I. sledeč brzojav: Najlepši dar za današnji rojstni dan Vašega Veličanstva naj bo zadoščenje in uresničenje Vaših in naših želja po združitvi vseh Jugoslovanov pod Vašim vladarstvom. Pri tej priliki prosimo Vaše Veličanstvo najudaneje v imenu štajerskih obmejnih in pod ogrskim boljševizmom trpečih, po svobodi in združenju hrepenečih prekmurskih Slovencev, da 1. prevzame vlada Vašega Veličanstva brez odlaganja po Vaših hrabrih in zmagovitih četah že zasedeni radgonski okraj v svojo civilno upravo; 2. se zasede takoj pod grozodejstvi madžarskih boljševikov stokajoče in vzdihajoče Prekmurje med Rabo, Muro in Dravo, da bo konec trpljenju še tega dela našega naroda, ki še danes, ko so že skoraj vsi njegovi sobrati osvobojeni, ječi pod tujim suženjskim jarmom in terorjem, da bomo tako v stanu kot svobodni državljani svobodne države zaklicati svojemu svobodnemu kralju: Še maoga leta!

Ustanovitev telovadnega društva »Sokol« v Radgoni. V četrtek dne 10. julija t. l. ob 1/2 20. uri se je vršil v gostilni »k ledenici« ustanovni občni zbor radgonskega »Sokola«. Že prvi večer se je priglasilo nad 100 članov in članic ter se je nabralo prostovoljnih darov 911 K. Samo br. Duchon jo daroval 500 K, br. Fr. Korošec pa 100 K, za katero veliko dušnost izrekamo bratsko zahvalo. V odbor so bili enoglasno izvoljeni sledeči bratje: Starosta Franc Sever, upravitelj javne bolnice v Radgoni,

podstarosta Fran Korošec, trgovec in posestnik v Gornji Radgoni, načelnik Makso Dominkuš, učitelj v Gornji Radgoni, tajnik in blagajnik Franc Čeh, trgovec v Radgoni; odborniki: Stane Baraga, Janko Čirič, Tone Ivnik, Jurkovič Hubert, vsi v Radgoni, Andrej Trojko iz Žetinic in Franc Zemljič iz Radinec. — Načelstvo.

Srbohrvatski tečaj v Radgoni se prične, ako ne bo posebnih zaprek, v pondeljek dne 21. t. m. ob 19. uri zvečer v prostorih uredništva „Murske Straže“.

„Naši gospodarski problemi“. Nadaljevanje tega članka sledi v prihodnji številki.

Svoboden izvoz vina. Kakor poročajo iz Beograda, so naši poslanci izposlovali, da je končno dovoljen svoboden izvoz vina. Za izvoznice je treba zaprositi centralno upravo za trgovački promet „sa inostranstvom v Beogradu, podružnica v Ljubljani“, z voznim listom. Poleg kolka 12 K je od vagona plačati pristojbino 1000 dinarjev („Straža“).

Tkalec ušel na Laško. Zastoj smo opozarjali v našem listu na zatiralca prekmurskih Slovencev, Viljema Tkalca, ki se je nahajal zadnje dni na jugoslovanskih tleh. Nemška Avstrija, s katero je vedno paktiral, ga je hotela kot zločinca izročiti madžarski vladi, dočim ga je Slovenija, katero je sovražil iz vse svoje renegatske duše, pustila prostega in mu omogočila, da je s svojimi ukradenimi milijoni zbežal na Laško. Tkalec se lahko smeje tej galantni politiki, a ne bo se smejalo naše prekmursko ljudstvo, ko bo lahko spregovorilo enkrat prosto besedo.

Profesorji in učitelji, ki želijo odslužiti sedaj v počitnicah 6 tedensko orožno vajo, naj se javijo pisмено ali ustmeno pri podpisani komandi do 15. t. m., da se zamorejo do 20. t. m. vpoklicati. Komanda dravske div. obl. (adjutantura) Ljubljana O. šiv. 6143. Zastupa komandanta pukovnik Vukasović.

Javna naravnost. Iz krogov občinstva nam prihajajo pritožbe o veliki nenravnosti, ki je zavlada zadnji čas v gornjeradgonski okolici. Opekarna v Črešnjevcih je vspeh na tistem glasu kot gotove hiše, katerih smo se hvala Bogu, v Sloveniji iznebili. Zlasti se pritožujejo ljudje čez surovo in nenravno vedenje vojakov, h katerim zahajajo pokvarjene ženske od blizu in daleč. Opozarjamo civilne in vojaške oblasti, da posvetijo več skrbi tem razmeram, ki ne ogražajo le javne npravosti, marveč tudi ljudsko zdravje s tem da se razširjajo spolne bolezni.

Sestanek zastopnikov javnih korporacij spodnještajerskih. Naši okrajni zastopi in naše občine, ki so bile podrejene nadzorstvu prejšnjega štajerskega deželnega odbora, stoje pred nepopolno rešenimi vprašanji spremembe avtonomne uprave. Finančni položaj istih ni povsod urejen, vprašanje izgub vsled plačil neprimernih zneskov vojnega posojila s strani občinskih in okrajnih hranilnic zahteva pravočasno skrb teh zastopov, da si zasigurajo ob likvidaciji deželnega premoženja po možnosti v naprej kritje za pričakovane težkoče vsled izgub na vojnih posojilih. Ker se je vsestransko pritrdilo potrebi, da se tozadevno zasliši glas prizadetih činiteljev, namerava sklicati predsednik od ministerstva odrejene likvidacijske komisije štajerskega deželnega premoženja sestanek okrajnih zastopov, hranilnic in občin v prvi polovici mesca avgusta. Da morejo vsi prizadeti krogi temu vprašanju pravočasno posvetiti svojo pozornost ter položaj financ in uspešne likvidacije temeljito preštudirati ter določiti večše zastopnike za sestanek, obveščam javnost o svoji nameri tak sestanek sklicati, pričakujoč tudi kako tozadevno opozoritev ali predlog. — Predsednik likvidacijske komisije SHS na Štajerskem. — Dr. Vekoslav Kukovec.

Mariborskemu slovenskemu ženskemu društvu in njegovim podpornikom. Na binkoštni ponedeljek sem obiskal v mariborski vojaški bolnišnici št. 2 naše v koroških bojih ranjene vojake. O tej priliki sem videl, s kako požrtvovalno vneto se je zavzelo Mariborsko slov. žensko društvo za moje ranjence in jim s pristno slovensko dobrosrčnostjo blažilo njihovo stanje ter s kako plemenito darežljivostjo se je odzvalo mariborskemu klicu, da naj pošljejo darove za naše ranjence, izvanredno mnogo zavednih Slovencev na naši severni štajerski meji. Veselje in čast mi je, vsem darovalcem in posebno Mariborskemu slov. ženskemu društvu zahvaliti se v imenu slovenske domovine, v svojem imenu in v imenu vsega svojega vojaštva za prekrasno, našim ranjenim tovarišem iskazano

samaritansko ljubezen. V časten ponos naj bo Mariborskemu slov. ženskemu društvu in njega zgodovini dejstvo, da je bilo prvo delo te mlade institucije posvečeno onim našim slovenskim junakom, ki so na naših koroških tleh krvaveli za pravdo našega naroda. Daj Vam Bog mnogo dela veselih in bistrih moči in daj Bog po Vašem delovanju našemu narodu mnogo blago slovljenega sadu! Velikovec, na dan sv. Cirila in Metoda, 1919. General Maister.

Za invalide. Poročajo nam: Na Petrov dan so nabrale gđne Micka Veberič, Anica Srnc in Francka Mlinarič iz Šratovec v spremstvu gg. podčastnikov 1. baterije ljublj. topniškega polka v Šratovcih in okolici znesek K 622:11 za naše invalide. K temu znesku je prispevalo moštvo s častniki te baterije znesek K 580.—. Nabral se je torej lep znesek K 1202:11. Čast in hvala imenovanim gospodičnam ter vsem darovalcem!

Petrov dan v Križevcih. V soboto dne 12. julija se je vršila po maši ob 9. uri v učilnici 1. razreda križevske šole prav lepa prireditev ljudskošolske mladine križevske in vučevaške šole. G. učitelj Cilenšek je razložil v kratkih in jasnih besedah življenjepisa in borbe našega ljubljenege vladarja. Tudi g. nadučitelj Cvetko iz Vučje vasi je v svojem govoru navduševal mladino za našo novo svobodno domovino. Otroci so zapeli par krasnih pesmic in mladi deklamatorji so lepo prednašali nekoliko deklamacij. Prireditev je obiskalo precej ljubiteljev naše mladine, med njimi g. šolski ogleda dr. Lebar, zastopniki uradov in druga inteligenca. Z pesmijo »Lepa naša domovina« se je dobro uspela prireditev končala. Vsem prirediteljem pa iskreno čestitamo k lepemu uspehu te lične mladinske slavnosti.

Ljudska knjižnica v Radgoni. Že opetovano smo opozarili v našem listu na nujno in velevažno potrebo tukajšnjih Slovencev: na ljudsko knjižnico, ki se snuje v Radgoni. Dozdeva se, da se naša javnost ne zaveda dovolj, koliko nujnejša je ljudska knjižnica v teh ograničenih krajih kot n. pr. kakšna druga korporacija daleč v zaledju, za katero se zbirajo darila. Apeliramo še enkrat na vse Slovence, katerim je na srcu blagor našega ljudstva in njegov prosvetni razvoj, da podprejo z obilnimi denarnimi prispevki naše narodno delo. Darila za ljudsko knjižnico se bodo objavila v časopisih, pošiljajo pa naj se na naslov g. Alojzija Neudauer, posojil. tajnika v Gornji Radgoni.

Beda državnih vpokojencev. Prihajajo nam pritožbe, da razni državni vpokojenci, orožniki, financii in drugi podobni uradniki že od marca t. l. ne dobe niti vinarja pokojnine. Mnogi od njih nima nobenega premoženja in nikakih prihrankov, mora pa prehraniti številno družino. Naravno je, da živi on kakor družina v bedi in pomanjkanju. Socijalni čut zahteva, da se država vendar enkrat zgane in uredi pokojninske zadeve bivših avstrijskih državnih uslužbencev!

Nemiri na Reki.

Za Reko se vrše že od razpada Avstrije hudi politični in diplomatski boji. Kljub temu, da Italija v znani londonski pogodbi ni zahtevala Reke, vztraja sedaj odločno pri tem, da mora pripasti Italiji. Jugoslovani zagovarjamo z enako odločnostjo pravico do Reke, ker spada narodnostno, politično in gospodarsko k nam ter bi bila skrajna krivica, če bi nam jo iztrgali in dali v krepilje nenasitnemu Lahu. Čeprav je antanta ustvarila nek načrt za samostojno državo Reko, ki bi imela za zaledje del Istre, Krasa in Hrv. Primorja, je vendar usoda Reke še vedno neodločena. Antanta se dobro zaveda, kako nesramen je laški pohlep in kako važna je na drugi strani Reka za Jugoslovane kakor tudi za ostale nove države, ki iščejo izhoda na morje. To zadrego vladajočih evropskih krogov izrablja najbolj spretno Italija ki itak že politično obvlada Reko ter jo skuša kar na lastno pest anektirati in trajno priklopiti k italijanski kraljevini. Ker pa se nahajajo na Reki tudi medzavezniške čete, zlasti Francozi, katerim služi kot opiralnica za boje proti Madžarom, so Lahii silno ozlovoljeni in si prizadevajo, da se kakorkoli otresejo mednarodne kontrole. Zadnje tedne je došlo že parkrat do spopadov med Italijani in Francozi. Napadov so se udeležili civilno preoblečeni italijanski vojaki in domača ulična fakinaža. V nedeljo dne 6. t. m. pa se je zbralo večje število fantalinov, kateri se nazivljejo giovanotti in so začeli izzivati francosko posadko. Naskočiti so hoteli neko francosko bojno ladjo, toda Francozi so se branili in so začeli streljati na napadalce Giovanottom se je pridružilo večje število regularnih italij. vojakov. Obležalo je več mrtvih in ranjenih. Pozneje je nastal na ulicah splošen boj; celo iz hiš so streljali na Francoze. Mrtvih je čez 20 francoskih vojakov, večinoma zamorcev. Kakor se poroča, bo dogodke preiskala posebna medzavezniška komisija. Domneva se, da so Italijani v zvezi z Madžari, kar se je nedavno pokazalo tudi na Slovaškem.

Gospodarstvo.

Nemškutarsko gospodarstvo. Pred 18 leti, dne 29. septembra 1901, ustanovili so odpadniki slovenskega naroda, na čelu jim znani Wratschko v Orehovcih, svoj lastni denarni zavod, znan pod imenom »Vorschulnkassa« v Gornji Radgoni. Vsakdo ve, da ta zavod takrat ni bilo nobene potrebe. Slovenci so že imeli svojo lastno Posojilnico v Gornji Radgoni, Nemcem in nemškutarjem pa je prav dobra hranilnica v Radgoni. To »Vorschulnkassa« so ustanovili naši nasprotniki le kot protiutež,

kot nekako konkurenčno zadrugo proti slovenski Posojilnici. Kakor krivično Avstrijo, tako je sedaj tudi to zahrbtno, od starih oblasti negovano podjetje zadela ena usoda — sramoten razpad. Ta zavod ni služil koristim ljudstva, temveč le nekaterim njegovim voditeljem, ki so bili bližje korita ter so za svoje vložene tisočake pobirali visoke obresti. — Ni se tedaj čuditi, ako je pri takem gospodarstvu imela zadruga že leta 1916 izgubo. Smrtni udarec pa so zadali gospodje voditelji zadrugi takrat, ko so v svojem pregorečem avstrijskem — prav vsenemškem patriotizmu podpisali skorej 80.000 K vojnega posojila ne glede na to, da je imela zadruga lastnega premoženja le 13.000 K. — Obresti vojnega posojila se že dolgo ne dobivajo, in to se tej mali slabotni zadrugi hudo pozna. Kaj pa bo z vojnim posojilom samim, ali in koliko se bo ga kedaj plačalo, to še danes nikdo ne ve. V takih razmerah je sedanje načelstvo sklenilo, zadrugo — razpustiti. Drugega izhoda ni. V to svrhu je sklican občni zbor, ki se bo vršil dne 24. julija t. l. Škoda je le, da so prizadeti pri tem večinoma le naši slovenski zadrugi, kateri bodo morali sedaj plačevati grehe prejšnjega slabega vodstva. Tolaži še jih to, da jih je precej, okoli 300 in da izguba danes še ni velika, tako da na posameznike še ne bo prišlo preveliko breme. — Pozivamo v njih lastnem interesu vse zadrugi, da gredo na razpisani občni zbor, da bo isti sklepčen in da zahtevajo takojšnji razpust zadruga in zasledovanje ter kaznovanje krivcev.

Nemško-avstrijski denar sprejema kot vloge in zamenjuje v jugoslovanskega do preklica Posojilnica v Gornji Radgoni. Zračuna se le nekoliko stroškov, kateri so povzročeni Posojilnici s tem, da ne more s tem denarjem v Jugoslaviji prosto razpolagati.

Število zadrugičnikov pri Gospodarski zadrugi, ki se je ustanovila dne 6. julija v Gornji Radgoni, se množi od dne do dne. Načelstvo dela že vse priprave, da bo lahko začela zadruga čimprej delovati. Pozivamo ponovno v lastno korist vsakega, kdor še ni pristopil, da stori to nemudoma. V olajšavo pristopa in da posamezniki z dolgimi poti ne zgubijo preveč časa, bo načelstvo poslalo odslej vsako nedeljo svoje zastopnike v posamezne občine, ki bodo nabirali zadrugičnike in deleže. Kedaj in v katero občino pridejo ti zastopniki, se bo razglasilo pravočasno v našem listu in pri dotični farni cerkvi. — V nedeljo, dne 20. t. m., se bo vršilo sprejemanje članov za občine Ščavnica in Plitvički vrh na Ščavnici v šoli in sicer popoldan ob 4. uri.

Avstrija pred sodiščem.

(Dalje.)

Kadar so došli do pokopališča, je ukazal poveljnik neke patrolje kočijažu, naj zapelje na pokopališče, med tem ko so drugi nadaljevali potovanje. Potem je postavila patrolja 5 uglednih kmetov v eno vrsto in da si prihrani krogle, so vse zabodli z bajoneti. Onih pet se je zvrnilo na zemljo, pa so še vedno živeli. Ihteč so prošli usmiljenja, a vojaki so jim zadali smrtni udarec. Imena onih pet so sledeča: Mira Radosavljevič, župan iz Kupinova, Grmaša, Gubka Vlasič, Nikola Raljič in Mezinjamin. Pripomnim še, da so vojaki pri padcu Kupinova užgali 20 hiš, tako da so nesrečneži, ko so zapuščali svoje nesrečno selo, videli ulice razsvetljene od gorečih rojstnih hiš.

Predstojnik občine Peter-Varaždin, Obrat Pejičič, je bil od vojakov ustreljen skozi okno svojega stanovanja v Klenaku. Župnik Štefan Jovanovič Ravni iz Doljnega Toyarnka je bil odpeljan od vojakov v Irig. Srečali so 2 častnika, katera sta naredniku nekaj zašepetala. Odpeljali so župnika v stran in ga ustrelili.

Duhovnik Boško Mamirovič iz Brestiča v Srijemu je bil brez preiskave skupno z županom in občinskim pisarjem obešen.

Župnik Dujanovič, neka učenka in 5 drugih ljudi iz Biške so bili odpeljani v Peter-Varaždin in vsi ubiti. V vasi Golobinci so bili prebivalci pognani na dvorišče neke šole in tam ustreljeni med vpitjem, ki je trgalo srce. Navajam samo izobraženih, ker imena kmetov so brezštevila. Človeška domišljija ne bi mogla navesti vseh načinov, kako se je morilo. Streljali so jih s strojnimi puškami, utapljali v Savi, privezali jih k kednju, kateri je bil prižgan. Nekateri so ležali tedne nezakopani, kot plen vranam.

V Zemunu je bil profesor Dušan Savič v svoji hiši umorjen, za 50.000 K oropan in vržen v Donavo. V okolici Župci v Hercogovini je bilo začetkom vojske 82 Srbov obešenih brez procesa. V Trebinju skupaj so 3, od njih 39 iz tega tehtnega vzroka, ker so bili ugledni meščani; v Foči 71 iz istega vzroka. Ševilo obešenec v Sarajevu, Djenili, Srebrenici, Zvorniku, Antunovac, Višjegradu in Bileku nisem v stanu navesti, to pa vem, da se tudi tam ni štedilo z vrvo, ker je samo 1 ogerski bataljon, ke je odšel iz Sarajeva na mejo, vzal seboj 1000 m vrvi.

(Dalje prihodnjič.)

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Mariboru

Delniška glavnica K 15,000.000.—

Centrala v Ljubljani

Rezervni fondi nad K 4,000.000.—

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Obrestuje vloge na knjižice in na tekoči račun s 3%
brez odpovedi, proti trimesečni odpovedi s 3 1/4% čistihDaje trgovske in aprovizacijske kredite
Izvršuje vse bančne transakcije

Vsem sorodnikom in znancem naznanjam tužno vest, da mi je dragi soprog, ozir. oče, dedek, brat in vsak

dr. Franc Simonič

kustos vseuč. knjižnice na Dunaju v pokoju,

po daljšem trpljenju, dne 14. t. m. ob 12. uri popoldne mirno za večno zaspal.

Pogreb se je vršil v sredo, dne 16. t. m., po sveti maši ob 9. uri od mrtvašnice na pokopališču sv. Petra.

Prosimo tihega sožalja.

Gornja Radgona, dne 15. julija 1919.

Roza Simonič, roj. Mauko,
soproga.Olga Šlebinger, roj. Simonič, Prof. dr. Janko Šlebinger
Vera Blumenau, roj. Simonič, Prof. dr. Maxim Blumenau,
hčeri. zeti.

Vsi vnuki in vnukinje.

Samo 40 vinarjev

stane petstolpna petitvrsta za male oglase v »Murski Straži«, najbolj razširjen slovenski list v Prekmurju, Murskem polju in Slovenskih goricah, zato ima tudi oglašanje največji uspeh.

Krma in Mastin

Da krmo živina, kokoši, pure, goske lažje prebavijo, da je potem meso in mast za uživanje boljše, da je tvoritev jajc in mleka boljše, se primeša krmi enkrat na teden ena pest MASTIN-A. 5 zavitev Mastin-a zadostuje za odgojo in rejo enega vola, krave, svinje, konja za 6 mesecev. Mastin je dobil največje odlikovanje v Londonu, Parizu, Rimu in na Dunaju. Na tisoč gospodarjev ceni in kupuje ponovno Mastin. Ako ga nima lekarnar ali tvoj trgovec, piši potem z dopisnico po 5 zavitev Mastina za 15 kron, poštnine prosto na: Lekarno Trnkoczy v Ljubljani, Kranjsko, katera z vsako pošto razpošilja naročila na vse strani sveta. 20—8

Miši - Podgane stenice — ščurki

in vsa golazen mora poginiti ako porablja te moja najboljše preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 5.—, za podgane in miši K 5.—, za ščurke K 6.—, posebno močna tinktura za stenice K 6.—, uničevalce moljev, prašek za uši v obleki in perilu, proti mravljam, proti ušem pri perutnini K 3.—, prašek proti mrčesu K 5.—, mazilo proti ušem pri ljudeh K 3.—, mazilo za uši pri živini K 3.—, tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjavi (uničevalcev rastlin) K 3.—. Pošilja po povzetju Zavod za eksport

M. Jünker, Zagreb 46, Petrinjska ulica 3.

Trgovci mešane

stroke, drogisti, kramarji itd. sijajno zaslužijo s prodajo Mastin-a (redilni prašek za živino in perutnino) pri kmetovalcih. — Treba pisati dopisnico na naslov: lekarnar Trnkoczy, Ljubljana (Kranjsko) na sledeči način: »Pošljite mi 15 zavojčkov (po 1/4 kg) Mastin-a, obenem veliki lepak, oboje z povzetjem K 30-40 franko poštnina in omot.« 20—8

Garje,

srebečico, kraste, lišaje uniči pri človeku in živini mazilo zoper srebečico. Brez duha in ne maže perila. 1 lonček za eno osebo 5 K. Po pošti 6 K, poštnine prosto. Prodaja in razpošilja s pošto lekarna Trnkoczy v Ljubljani, Kranjsko. 30—8

KARBID

prodaja v vsaki množini Ivan Kovačič, trgovina s steklom v Radgoni.

Sol

ima na razpolago v večji množini v grudah in zdrobljeno

mestna aprovizacija SŠS v Radgoni.

Dobi se brez nakaznic vsak dan od 8.—12. in od 2.—6. ure v stari kasarni št. 130 na Glavnem trgu

Dobra gospodinja

katera je zmožna voditi samostojno gospodinjstvo, se sprejme proti ugodni plači za srednjeveliko posestvo. Potrebno je, da govori nekoliko nemško. Ravno tako se sprejme pri podpisnem delavna

viničarska obitelj.

Matija Krainer, posestnik v Črešnjevcih št. 134 pri Radgoni.

Glavni trg št. 130

Na novo ustanovljena manufakturna trgovina

Janko Gizej

priporoča manufakturno blago po najnižjih cenah

REX

priznana najboljše aparate in steklenice za vkuhanje sadja in sočivja itd. ima v zalogi

Ivan Kovačič

trgovina s steklom v RADGONI

POSJOJILNICA V GORNJI RADGONI

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Hranilne vloge

sprejema od vsakega in njih obrestuje po najvišji obrestni meri. Obresti se pripisujejo koncem vsakega leta brez posebnega naročila h kapitalu. Hranilne knjižice drugih tuzemskih denarnih zavodov se sprejemajo brez vseh stroškov kot hranilne vloge, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so strankam na razpolago položnice kr. poštnega čekovnega urada v Ljubljani št. 10.593. Rentni davek plačuje Posojilnica sama.

Posojila

daje pod najugodnejšimi pogoji in sicer na vknjižbo po 4%, na poroštvo po 4 1/2%. Izposujuje tudi na zastavo vrednostnih papirjev. Dolgove pri drugih denarnih zavodih prevzema Posojilnica na sebe in dolžnik plačuje svoj dolg pri Posojilnici naprej. Stroški za to ne presegajo nikdar 10 K. Prošnje za vknjižbo novih kakor tudi za izbris plačanih posojil dela Posojilnica brezplačno, stranka plača le koleke.

Uradne ure

so vsak torek in petek od 9. do 12. ure dopoldne. Ako pa pride na ta dan praznik, uraduje se naslednji dan. Ob uradnih dnevih se sprejema in izplačuje denar. Posojilnica posreduje tudi izplačevanje obresti vojnih posojil brez vsakega odbitka. Sicer pa lahko opravijo stranke vsak dan vse uradne posle in so veljavni, ako njih podpišeta dva v to upravičena funkcionarja.

Pojasnila

se dajajo, prošnje sprejemajo in vsi drugi uradni posli izvršujejo vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 5. ure popoldne.

Uradni prostori

so v lastni hiši, Gornji Gris št. 8.